

Din dieceză. Din Bozoviciu ni se scrie cu datul de 9 Ianuarie 1902¹

Nu e mult, de când am scris în foaia aceasta despre frumoasa festivitate întâmplată cu ocaziunea sfințirii bisericii și instalării preoților locali.

Precum îmi sălta atunci inima de bucurie, așa îmi saltă acum, când sunt în plăcuta pozițiune a raporta tot lucruri bune, frumoase și laudabile — demne de urmat.

Sunt foarte vesel, că de un timp încoace, în comuna noastră Bozoviciu se petrec numai lucruri bune și frumoase. De Dumnezeu, să domneasca tot aceeași unire și bună înțelegere între noi cei de un sânge — căci atunci suntem siguri, că mâna dușmanului, va fi prea slabă de a ne sparge ori despărți.

Renovându-se biserica noastră și aducându-se într-o stare destul de frumoasă, bunul nostru părinte Ioan Brnzeiu și neobositul epitrop Ilie Ruva văzând, că la o astfel de biserică trebuesc și steaguri corespunzătoare, și având în vedere, că biserica cu renovarea picturii a spesat (a cheltuit, n.n.) foarte mult, aceștia au deschis o colectă și așa, în urma stăruinței și neobositului lor zel și interes față de s. biserică a incurs (intrat -despre bani, n.n.) în timp foarte scurt de la bunii și religioșii noștrii poporani pe seama steagurilor, suma de 760 cor., cu care sumă s-a procurat un steag de mătăasă roșie foarte fină în preț de 600 cor. și unul de mătăasă vânătă în preț de 130 cor. Banii - pentru acest din urmă steag i-a dăruit bunul nostru creștin, Petru Păscariu.

Sfințirea acestora s-a(u) îndeplinit cu mare solenitate (solemnitate, n.n.) de către preoții locali, duminică, în 6 Ianuarie a. c., în ziua „Botezului Domnului”.

Răspunsurile s-au executat cu multă precisiune de către corul vocal din loc. sub conducerea Dlui prim-epitrop și cassariu (casier, n.n.) la institutul nostru românesc „Nera”, Ilie Ruva. Toți contribuenții au fost de față fiind invitați de către părintele Ioan Brnzeiu, printr-o invitare specială.

Cu aceasta ocaziune, parohul nostru Ioan Brnzeiu ne-a întâmpinat cu o frumoasă vorbire, arătând mai întâiu însemnătatea zilei Botezului Domnului, după care trece la frumoasele și pompoasele steaguri.

După-ce vorbește despre datorințele creștinilor față de s. biserică zice: „Oare poate fi pentru un părinte și păstoriu sufletesc mai mare bucurie decât aceea, când vede, că creștinii lui din mult-puținul, ce îl au, jertfesc pentru biserica lor ? De o astfel de bucurie mare e cuprinsă inima mea în acest moment înălțător, pentru că văd, că creștinii noștrii au înaintea ochilor sfintele datorințe față de sfânta noastră maică biserică, unde află scut atât în bune, cât și în rău. Dovadă aceste frumoase steaguri, pe seama bisericii, care sunt podoaba bisericii noastre și care fapte creștinești servesc comunei noastre spre onoare.

Cred, că fac un mare serviciu, dacă las să se citească în auzul tuturor, numele donatorilor, care au alergat cu dinarul lor, la facerea steagurilor. În acea fermă și mare speranță, că în scurt timp voi fi învrednicit de fericirea, a ceti din acest loc pe rând numele tuturor credincioșilor aparținători comunei noastre bisericesti (Citește numele donatorilor și continuă). Aceștia sunt donatorii cărora le poftesc viață îndelungată. Dumnezeu, bunul, le răsplătească ostenelele, jertfele și darurile, ce fieștecare de bună voie a adus pe sama bisericeii noastre. (Apoi încheie cu următoarele). La această sărbătoare mare și însemnată a Botezului Domnului, precum și la sfințirea steagurilor, am fost îndemnat a vă întâmpina cu aceste cuvinte izvorâte din inimă curată și binevoitoare față de Dvoastră, rugând pe atotputernicul Dumnezeu, carele e părintele tuturor și de la care așteptăm tot darul, să vă

¹ Articol publicat în Foaia Diecezană, Anul XVII, Caransebeș, 13 Ianuarie c. v., (calendar vechi, n.n.) 1902, Nr. 2

trăiască la mulți și fericiți ani !"

După finea (sfârșitul, n.n.) s. Liturghii, am mers cu procesiune afară, în piață (lângă terenul de fotbal, unde era târgul de vite, n.n.), unde s-a îndeplinit prin preoții: Ioan Brinzeiu și Nicolae Bihoiu sfințirea apei înaintea unei cruci de ghiață făcută cu mare măiestrie și în fața unui public foarte numeros — luând parte chiar și cei de altă confesiune. Steagurile noi, prin a căror frumsețe s-a dat actului și mai mare însemnătate, încă s-au scos afară.

Aceste acte sărbătorești încă vor rămânea nepieritoare în inimile creștinilor adevărați, căci și cu această ocaziune citeai de pe fețele tuturor, că sunt cuprinși de o bucurie nespus de mare.

Donatorii, care au contribuit la cumpărarea steagurilor, sunt următorii:

Iuliu Novac, adv. director la „Nera”, 40 cor.,
Ilie Popiștiu, major ces. și reg. de artilerie, 40 cor.,
„Nera” Cassa de păstrare, 50 cor.,
Ioan Brinzeiu, paroh, 30 cor.,
Ilie Ruva episcop și cassariu, 30 cor.,
Ioan Stanoiloviciu, 30 cor.,
Nicolae Olariu, 30 cor.,
Iancu Chetrinescu, 20 cor.,
Ion Groșorean, protopretore, 10 cor.,
Iancu Pirtea, locot. ces., reg. în pens., 10 cor.,
Vasile Ruva, 5 cor.,
George Străin, proprietariu, 15 cor.,
Milan Gyermek, notariu, 10 cor.,
Radu Mateiu, episcop, 10 cor.,
Petru Pișlea, senior, 3 cor.,
George Pișlea, 10 cor.,
Aurel N. Simțion, contabil la „Nera”, 20 cor.,
Dr. Atanasie Brădean, medic, 10 cor.,
Paul Dimitrieviciu, major ces. și reg., 5 cor.,
Daniil Radivoeviciu, 10 cor.,
Alimpie Gerjoaba, 20 cor.,
Iohann Wittak, 5 cor.,
Simion Disela, pensionist, 20 cor.,
Petru Ienia, primariu, 10 cor.,
Nicolae Ciosa Ogași, 5 cor.,
Mihail Smeu, 5 cor.,
Craia Piescu, 5 cor.,
Virgil Nediciu, 10 cor.,
Ilie Piescu, 10 cor.,
Daniil Verendeanu, învățătorul, 10 cor.,
Petru Iovescu, 20 cor.,
Daniil Iova, 20 cor.,
Isaia Iovescu, 20 cor.,
Ion Beloescu, 10 cor.,
Traian Țunia, învățătorul, 10 cor.,

Albert Magyari, 10 cor.,
Iancu Pungila, 5 cor.,
Călin Ciosa, 6 cor.,
Maxim Ruva, 10 cor.,
George Pungila, 5 cor.,
Vichentie Bujor, 20 cor.,
Pavel Milla, 10 cor.,
Petru Păscariu, 130 cor.

Apoi a mai dăruit Magdalena și Sofia Geisswinkter 2 măsaie pre iconostase foarte frumoase și Paulina Bussa a lucrat Baldachinul și alte lucruri de preț pe seama bisericii. Răsplata le va fi de la Tatăl din Ceruri.

„ *Grăniceriu!*”.

Din cartea prof. Liviu Smeu²

... Deputatul Coriolan Brediceanu a interpelat Dieta din Budapesta, la 4.VII.1906, pentru faptul că autoritățile din Bozovici stânjeneau tradițiile populare de la nunți.

El a relatat următorul caz petrecut la Bozovici: „Cu prilejul nunții tânărului Nicolae Smeu — Bozovici, nr. 761, cu tânăra Călina Ciocu — Bozovici, nun a fost Ion Brinzeiu din Bozovici. Pentru ospăț, conform tradiției, a pregătit insigna obisnuită, iadecă o prăjină împodobită cu flori, în vârful căreia fâlfăia o maramă roșie (în locul steagului unguresc).

Pentru acest fapt, fibărăul sau primpretorul plasei, Makasy, l-a pedepsit pe preotul Ion Brinzeiu cu 10 zile închisoare și 200 coroane amendă, iar pe feciorul de 17 ani, Moise Smeu, ce purta steagul de nuntă, cu 3 zile închisoare și 60 coroane amendă.“ (După interpelarea deputatului Coriolan Brediceanu, cei doi inculpați au plătit numai amenda respectivă”).

Corruption and Reform in Hungary³

Cartea d-lui R. W. Seton Watson despre abuzurile de la alegerile dietale în Iunie 1910, este un studiu documentat al sistemului electoral ce se practică în Ungaria: tot ce se afirmă se dovedește cu acte autentice, din care autorul și-a păstrat originalul ori copii legalizate, pentru cazul — care nu e de loc imposibil în Ungaria - dacă la un moment dat ar dispărea din arhive documentele rușinoase. ... Urmează în apendice două cazuri, care deși n-au conexiune cu abuzurile electorale, sunt tipice și foarte caracteristice pentru stările din Ungaria: este sentința adusă în afacerea de la Bozovici, când Părintele Ioan Brînzei s-a făcut vinovat de a fi demonstrat pentru Tunis și Marocco (Maroc), lăsând să fie purtat, la o nuntă, drapelul acestor țări (o maramă roșie); apoi, motivarea în care se arată ce a comis d. adv. dr. Nestor Oprean suferind (admițând, n.n.) ca slugile sale să așeze la poarta casei la 1 Mai, un copac împodobit cu panglici roșii și albastre, care avea să reprezinte tricolorul românesc când, după câteva zile, vor îngălbeni frunzele.

Steagul de la Bozovici⁴

² Liviu Smeu, Contribuții la istoria Almăjului, Editura Litera, București, 1977

³ Articol publicat în ziarul Românul, Anul I, Arad, Duminică 30 Ianuarie (12 Februarie) 1911, Nr. 24

Împreună cu serbarea frumoasă a nedeii — de la Ispas — sfințirea steagului coral a fost o sărbătoare însuflețită și aleasă. Așa cum a decurs ea a reîmprospătat amintirea zilelor de mărire, petrecute toamna trecută sub cerul senin și dulce al țării românești (este vorba de Jubileul de la București din 1906, n.n.). Ne-a făcut să simțim încă odată acel farmec de sfântă însuflețire, care străbate inimile mulțumirilor, când acestea se bucură împreună...

Povestind cele văzute și auzite cu acest prilej — aș vrea să dau cititorilor noștri de pe la sate — o icoană frumoasă — a celor întâmplare, ca să se știe că poporul nostru condus de oameni cu inimă — se însuflețește pentru tot ce e frumos și bun.

Steagul bozovicenilor e o podoabă aleasă, în preț de 1000 coroane. Intre broderiile de aur, pe o parte e lira arcuită de numele corului, iar pe cealaltă e icoana Mântuitorului lucrată în fir și potrivitele cuvinte «Ție Ți-se cuvine cuvântare Dumnezeule».

Menirea acestei flamuri este să strângă sub aripele ei cu o putere și mai mare pe cei peste 80 de coriști, doinitori vrednici ai durerilor și bucuriilor neamului nostru. Azi, când școala neamului e aruncată în gura unui balaure cu șapte capete — cântăreții noștri trec în rândul adevăraților apostoli ai limbii românești !

Însuflețirea pentru steag pare a fi în Almaj și mai mare, ca în celelalte părți ale Banatului. Va fi aceasta o amintire de demult, când grânicerii noștri, bravi oșteni păzitori ai hotarelor — luptau viața lor întreagă sub steagurile împărătești.

Serbarea, conform programului (ba și afară de program!) s-a petrecut în preția sfințirii. Inimile noastre au tresărit de bucurie nemărginită, căci oaspeți rari și mult iubiți — vestitori ai unor vremi de mărire au alergat la noi. Înconjurați de multe nevoi și neajunsuri — din toată inima ne-am străduit să-i punem întru începutul veseliei noastre. La gara din Iablanța părintele N. Bihoi ieși întru întâmpinarea lor. Venise luptătorul cel mare al neamului românesc, mărturia dreaptă a unei munci de jumătate de veac, — prea onoratul protopop al Orșovei, dl Mihai Popovici, dl I. St. Paulian, profesor la liceul «Carol I» și dirigintele corului vocal «Doina» din Turnu-Severin, iar de la București venea dl George Stătescu, oficianț în ministeriu de războiu și dl Sadea Petrescu, primul casarul, iar al doilea secretarul societății corale «Carmen», cel mai puternic cor al României.

Mai mulți fruntași din Bozovici au ieșit înaintea lor, departe în lunca Prigorului, iar la marginea comunei, coriștii noștri — toți țărani — în cară trase de câte patru boi și împodobite cu verdeață. Dragostea cu care au fost primiți a fost fără de margini. Îi bineventează dl dr. Ilie Gropșian, iar dl I. St. Paulian răspunde. Până seara, oaspeții au cercetat biserica, casina română, institutul «Nera» etc. ca să cunoască starea noastră și împrejurările între care trăim. În urma lor au sosit oaspeți de la Oravița: un grup de fruntași de acolo cu dl avocat dr. Mihai Gropșian în frunte.

Seara, corul nostru a aranjat serenada de cântări și orhestră împreună cu conduct de torțe și lampioane — dlui protopop Mihai Popovici și nașei steagului d-nei Ana Novac, soția mult stimatului domn Iuliu Novac, avocat și președintele corului. Pe dl protopop l-a salutat în numele corului dr. Ilie Gropșian, iar pe d-na nașă, coristul țaran Pavel Matei, care a vorbit foarte frumos, tot frumos și bine a cântat și corul.

Joi, în ziua hramului bisericesc, primii oaspeți au fost «Reuniunea de cântări» din Dalboșeț, sub conducerea părintelui Ilie Imbrescu. Corul din Dalboșeț a concertat la serbările din București coaliat corului nostru. Ne-am bucurat văzând în ei pe fratele mai

⁴ Articol preluat din ziarul Tribuna, Anul X I, Arad, Vineri, 8/21 Iunie 1907, [Număr poporal 24], Nr. 127

mic, care grăbește să se bucure cu fratele mai mare împreună. La 9 ore într-un lung șir de căruțe — tineri și domnișoare au mers să invite pe dna nașă la biserică. Căruțele și caii erau împodobiți cu flori. Cu această ocaziune i s-a prezentat nașei un frumos buchet. În lung alai am mers apoi la biserică; slujea însuși protopopul tractual, dl Mihai Popovici (Orșova) încunjurat de domnii preoți Dimitrie Bogoevici (Bănia), Vasilie Popovici (Pătaș), Ioan Gropșianu (Cărbunari) și Nicolae Bihoi (Bozovici). Răspunsurile le-a cântat frumos «Reuniunea din Dalboșeț». În decursul liturghiei, am ieșit cu litia la crucea de piatră din «Lunca Redeșteptării», larga piață din mijlocul comunei — numită așa de la prima și grandioasa adunare poporală din anul 1905. Aci nașa, în decursul sfințirii, a împodobit steagul cu o prea frumoasă panglică roșie lucrată cu fire de aur. S-au bătut apoi obișnuitele cuie comemorative — peste tot, vreo 80. Atât căpeteniile noastre bisericești, cât și bărbații noștri mai marcați au fost onorați cu câte un cui. În onoarea fiecăruia s-a dat câte-o salvă de treasuri (tun mic, primitiv, n.n.). În fine, prea onoratul domn protopop a ținut predică festivă, mulțămind tuturor care au ridicat și prin prezența lor, atât de mult festivitatea aceasta și scoțând în relief — marile merite ale Dlui Ilie Ruva, diligentul corului, care din muncă și din merite își are partea leului.

Afară de delegații corurilor din România, oficios au luat parte primarul Bozoviciului, preotul rom. catolic, protopretorele și judecătorul cercual din loc.

După amiază, la 3 ore, a fost concert în (aer) liber pe platoul dinaintea bisericii. S-a început prin frumoasa «Priceasna» a nemuritorului Porumbescu.

Corul, atât cel din Dalboșeț, cât și cel din Bozovici au cântat foarte frumos și au fost aplaudate mult de public, unele puncte au trebuit la dorința publicului să fie bisate.

Îndeosebi au plăcut mult cântările cântate împreună de ambe(le) coruri. Erau aproape tot acele cântări, pe care le-am auzit cântându-le cei 2000 de coriști în câmpia Filaretului, pe scena Arenelor Romane.

Conducătorii corurilor noastre — eu cred — intenționat le-au luat în program. La auzul lor, noi, cărora dat ne-a fost să vedem praznicul cel mare — am simțit lacrimi în ochi revăzând prin gând zilele petrecute în Ierusalimul neamului românesc.

La concert a luat parte și mult public din afară.

După program a urmat jocul până seara. S-au întins hore mari și frumoase — inteligență și popor — braț la braț săltau cu toții de bucurie căci se prinseseră la horă în rând cu țărani noștri și oaspeții mult iubiți din România.

Cu această ocaziune ni s-a dat fericit prilej, să vedem cât de cuviincios știe să se poarte și să se veselească poporul nostru. În Bozovici, rar de tot vezi țărani de-ai noștri chefuind și pe la birturi se abat numai sătenii care vin din alte sate pe la târguri. Drept aceea, să avem încredere în poporul nostru din aceste părți, căci sunt oameni treji și cumpătați, iubitori de pace și ascultători, când căpeteniile lor la fapte bune-i îndreaptă. Cu ocaziunea adunărilor populare și a alegerii de deputat dietal, grănicerii din ținutul Bozoviciului au fost — cu mici excepții disparente (pe cale de dispariție, n.n.) — oameni la locul lor, adevărați moștenitori a duhului marelui lor căpitan — al generalului Doda. S-au adevărit și acum vorbele istoricului Iorga, care atingând în lungile lui drumuri și unele părți locuite de grănicerii noștri, zice : «În mândria bănățanului, care răsună și în cântecele sale, în iubirea pentru porturile bogate, care se vede și mai mult în această lature... Descoperi conștiința de sine, simțul de onoare, deprinderea cu parada militarului...»

După petrecerea poporală, inteligența s-a întrunit la banchet în hotelul Stanoilovici.

Au luat parte 75 de persoane; s-a toastat pentru rege, episcopul diecezan, nașa

steagului, protopopul tractual etc., petrecând o oră în cea mai bună dispoziție.⁵ La banchet au luat parte și dame.

La această festivitate ne-am convins că am ajuns și noi bozovicenii, să avem un rost în trebile noastre naționale, rost congruent cu ținuta oamenilor de bine din centrele noastre românești.

După banchetul festiv a urmat serata cu dans în sala tot aceluiaș hotel; a fost o petrecere animată, ce a ținut până în ziua albă. În frumoase costume naționale s-au prezentat dșoarele Mariți Bihoi și Reta Smeu.

Așa cum a decurs, serbarea aceasta și-a avut însemnătatea ei. Suntem mulțumitori corului din Bozovici, îndeosebi bravului lor conducător — și distinșilor oaspeți din regatul României, că am avut o zi de adevărata sărbătoare.

Mari sunt nevoile, care au venit în scurtă vreme peste capul nostru — și oamenii de un neam nu e iertat să umble răzleți unii de alții, ci precum se bucură și se veselesc împreună, astfel una trebuie să fie mai vârtos în ceasul primejdii.

Oricât de înălțătoare a fost sărbarea aceasta să ne aducem iarăși aminte de cuvintele istoricului care zice, că «Almajul e un frumos pământ românesc», unde este o durere, care așteaptă să fie cunoscută și mângâiată.

Dr. Ilie Groșianu.

⁵ La o masă separată s-au ospătat coriștii, care până aci postiseră și acum la fiecare toast intonează tradiționalul «la mulți ani»